

«Природознавство», «Методика викладання природознавства», нами було створено навчально-методичний посібник «Явища у неживій та живій природі» (Н.О. Гуріненко, С.П. Пескун /за редакцією проф. М.В. Гриньової), у якому розглядаються явища неживої природи (фізичні, хімічні, географічні, астрономічні), та живої природи (фізіологічні, еволюційні, екологічні, генетичні), їх взаємозв'язок і взаємообумовленість. Навчально-методичний посібник включає: текстовий компонент – основний, додатковий та цікавий матеріал про явища в живій та неживій природі; методичний компонент – комплекс завдань, запитань, теми реферативних повідомлень; апарат орієнтування – зміст. Посібник дає змогу поглибити знання з курсу "Природознавство", забезпечує умови для самоконтролю та корекції знань, розвитку творчої пізнавальної активності студентів [3].

При виконанні різних видів самостійної роботи у студентів підвищується пізнавальна активність, формуються глибокі міцні знання, вміння регулювати власну діяльність, успішно її організовувати.

Література.

1. Глухих Е.В. Самостоятельная работа студентов как средство повышения познавательной деятельности. – В сб.: Совершенствование подготовки будущего учителя. – Усурийск, 1993. – 165 с.
2. Кралевиц И.Н. "Педагогические аспекты овладения обобщёнными способами самостоятельной учебной деятельности." / Мн. – 1989. – 156 с.
3. Гуріненко Н.О., Пескун С.П. Явища у неживій та живій природі / За ред. проф. Гриньової М.В. – Полтава, 2006. – 94 с.

СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Ясакова Т.Ю. (Київ)

Зростання ролі та значення самостійної роботи студентів з одного боку та невміння та небажання студентів її організувати призводить до суперечності, розв'язати яку можна, на нашу думку, з позицій системного підходу.

В педагогіці системний підхід спрямований на розкриття цілісності педагогічних об'єктів, виявленні в них різноманітні типи зв'язків та зведення їх у єдину теоретичну картину [2, с.305]. Розглядаючи об'єкт як систему, його розкладають на певну кількість елементів, а також формують певну кількість відношень між цими елементами [3, с.228]. Системний підхід формулює певні методологічні принципи [1, с.584]: – принцип цілісності, згідно з яким досліджуваний об'єкт виступає як щось розчленоване на окремі частини, органічно інтегровані в ціле; – принцип примату цілого над складовими частинами, який означає, що ціле визначає функції як окремих компонентів, так і системи взагалі; – принцип ієрархічності, який постулює субстанційну відносність розрізнення системи та її елементів, оскільки кожен елемент може виступати складним об'єктом і бути системою нижчого рівня в той час, як кожна система – виступати елементом системи більш високого рівня, внаслідок чого предметна область теорії набуває вигляду деякої ієрархії систем; – принцип полі системності, за яким кожен складний об'єкт може розглядатися як деяка сукупність систем, вписаних одна в одну.

Самостійна робота із загальної та неорганічної хімії розглядається нами як цілісна, ієрархічна, динамічна система, що включає три компоненти: мотиваційний, процесуальний та змістовний.

Провідним компонентом є мотиваційний, оскільки саме він направляє і корегує весь процес самостійної роботи студента. Даний компонент включає в себе три основні групи мотивів – пізнавально-професійні, соціальні та зовнішні.

Процесуальний компонент, що залежить як від викладача, так і від студента визначає організацію і форми самостійної роботи, наявність та якість методичного забезпечення. Ефективність системи забезпечується особливістю побудови і організації роботи студентів відповідно від змістовної частини матеріалу та сформованості мотиваційної сфери студентів.

Змістовний компонент, що найбільшою мірою залежить від викладача, визначає напрямки фундаментально-природничої та професійно-орієнтованої хімічної підготовки, що виносяться на самостійну роботу. Дані напрямки не є незалежними один від одного та можуть перетинатись.

Між усіма компонентами системи існують як прямі, так і опосередковані зв'язки. Досліджуючи зв'язки між компонентами системи ми можемо розкрити систему як таку.

Мотиваційний компонент, як системоутворюючий, впливає на процесуальний – студент залежно від сформованості своєї мотиваційної сфери, в межах визначених викладачем, обирає форми роботи, організовує свій навчальний процес. В свою чергу процесуальний компонент впливає на мотиваційну сферу студентів – в залежності від їх особистісних якостей, посилює чи послаблює пізнавальні мотиви, у разі позитивного або негативного результату.

Процесуальний компонент пов'язаний також із змістовним – оволодіння новими формами та методами роботи, наявне методичне забезпечення дає можливість розглядати більш складний та змістовно навантажений матеріал. В свою чергу зміст матеріалу, що виносяться на самостійну роботу, визначає можливі форми й методи її організації. Так при вивченні загальної хімії доцільним є розв'язання завдань різного рівня складності, їх самостійне складання та розв'язання, а при вивченні неорганічної хімії, важливе значення набуває написання рефератів, з обов'язковою професійною спрямованістю.

Варіюючи зміст навчального матеріалу викладач може впливати на мотиваційну сферу студентів. Для більшості першокурсників одним з провідних мотивів є професійний. Тому акцентування уваги на професійно-орієнтованих частинах матеріалу, обов'язкове визначення професійної мети кожного виду самостійної роботи підвищує загальну зацікавленість та переорієнтовує ієрархію мотиваційної сфери студентів на зростання ролі пізнавально-професійних мотивів.

Мотиваційний компонент визначає також і змістовну частину самостійної роботи. Залежно від ієрархії своїх мотивів студент визначає „чи потрібно“, „чи подобається“ йому вивчення тієї чи іншої частини навчальної дисципліни.

Розглядаючи самостійну роботу із загальної та неорганічної хімії як систему ми визначили її компоненти, визначили системоутворюючий компонент, встановили характер зв'язків між ними.

Література

1. Блауберг И.В., Юдин Э.Г. Становление и сущность системного подхода. – М.: Наука, 1973. – 230с.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376с.
3. Лебедев С.А. Философия науки: Словарь основных терминов. – М.: Академический Проект, 2004. – 320с.